

Investeren in de toekomst via deelnemingen en een energie-infrastructuurfonds

Een weerbaar energiesysteem en een voortvarende energietransitie vragen om een nieuwe kabinetsvisie. Daarin dient de overheid, **via haar deelnemingen, een aanjagende rol te vervullen bij het versterken van onze energievoorziening en het realiseren van de noodzakelijke (energie)infrastructuur**. Publieke investeringen leveren niet alleen rendement op de lange termijn, maar vloeien ook terug naar de staatskas, waardoor de hele Nederlandse samenleving op termijn meeprofiteert. Daarom is het essentieel dat deelnemingen – naast instrumenten zoals subsidies en regelgeving – een volwaardige plaats krijgen in de gereedschapskist van de overheid.

Daarnaast richt het kabinet voor cruciale infrastructuur – die niet zelf tot stand komt – **een langjarig energie-infrastructuurfonds** op dat losstaat van de politieke cyclus. Deze institutionele verankering is cruciaal om een betrouwbaar energiesysteem te creëren en de randvoorwaarden voor verduurzaming te waarborgen, wat op termijn zal resulteren in economische groei. Om deelnemingen strategisch te laten bijdragen aan een toekomstgerichte visie voor Nederland vindt regelmatig overleg plaats tussen de deelnemingen, het ministerie van Financiën en het ministerie van Klimaat en Groene Groei.

Door hierop in te zetten levert het kabinet een cruciale bijdrage aan:

1. Strategische autonomie en energieweerbaarheid

Met het oog op de strategische autonomie en energieweerbaarheid van Nederland is het, zoals ook het recente Rli-rapport *‘Deelnemingen zonder dogma’s’* onderstreept, van cruciaal belang dat de gereedschapskist van de overheid wordt vergroot. In een wereld die wordt gekenmerkt door geopolitieke spanningen en volatiele energieprijzen, is energieweerbaarheid een kwestie van nationale veiligheid. Door deelnemingen actiever in te zetten en structureel middelen vrij te maken voor energie-infrastructuur — inclusief strategische opslag — worden risico’s beperkt, de leveringszekerheid versterkt en de kans op maatschappelijke ontwrichting aanzienlijk verminderd. Door publieke regie te voeren op markten die van strategisch belang zijn en te investeren in vitale (energie-)netwerken wordt de toegankelijkheid, beschikbaarheid en betrouwbaarheid van kritieke energievoorzieningen geborgd.

Deelnemingen spelen nu al een sleutelrol bij het veiligstellen van strategische belangen in een toekomstbestendig energiesysteem:

- **EBN** participeert en investeert in CO₂-transport en –opslag, het ontwikkelen van Nederlands gas, het vullen en beheren van gasvoorraden en de ontwikkeling van (warmte-)infrastructuur en duurzame energiebronnen zoals aardwarmte en duurzame gassen.
- **TenneT** breidt het elektriciteitsnet en de aansluitingen op de Noordzee uit — cruciale stappen om netcongestie te verminderen en de groei van duurzame energie mogelijk te maken.
- **Gasunie** beheert en opereert importterminals, opslagen en transportleidingen – nu nog voor aardgas, maar steeds meer ook voor groen gas, waterstof, warmte en CO₂. Met deze investeringen draagt Gasunie bij aan een welvarend Nederland en een duurzame energievoorziening.
- **Havenbedrijf Rotterdam** bouwt aan een klimaatneutraal en concurrerend industriecluster dat een kernrol vervult in de Europese leveringszekerheid van energie, voedsel en grondstoffen.

2. De klimaatopgaven en de energietransitie

De transitie vraagt om forse investeringen in de productie, (strategische) opslag en infrastructuur voor elektriciteit-, waterstof-, warmte- en CO₂. Tijdens de opbouwfase zullen nieuwe netten nog niet volledig worden benut. Dat leidt bij gereguleerde activiteiten tot hogere nettarieven en bij ongereguleerde activiteiten tot aanloopverliezen. Hierdoor stellen marktpartijen hun investeringsbeslissingen uit, wat leidt tot een vicieuze cirkel van afwachtgedrag, oplopende onzekerheid en vertraging.

De energietransitie draait om de ontwikkeling van nieuwe markten en infrastructuren die niet uitsluitend via marktwerking tot stand kunnen komen. Juist in deze fase is een actievere rol van de overheid noodzakelijk. Door **strategisch gebruik te maken van deelnemingen kan het kabinet de markt versterken** en samenwerking stimuleren op onderdelen van de transitie waar aanvullende publieke inzet nodig is om investeringen op gang te brengen. Daarnaast worden deelnemingen ingezet om de publieke belangen in de energietransitie te borgen.

Het **structureel vrijmaken van budget voor de realisatie van energie-infrastructuur is daarnaast essentieel voor een duurzaam energiesysteem**. Door de financiering los te koppelen van de politieke cyclus en deze structureel en meerjarig te verankeren ontstaat de stabiliteit en voorspelbaarheid die nodig zijn om investeringen op te schalen. Middelen uit een dergelijk energie-infrastructuurfonds kunnen bovendien worden ingezet om nettarieven tijdelijk te verlagen en investeringen aantrekkelijker te maken, waarmee de industrie de nodige lucht krijgt om te verduurzamen.

3. Creëren van randvoorwaarden voor verduurzaming

De intensievere inzet van deelnemingen geeft niet alleen een boost aan de energietransitie, maar heeft ook een **aantrekkingseffect**. Deelnemingen creëren de randvoorwaarden voor bedrijven om te investeren en te verduurzamen; zonder deze voorwaarden dreigt het vertrek van bedrijven. Door middelen vrij te maken voor (strategische) energie-infrastructuur en deelnemingen een actieve rol te laten vervullen bij de aanleg van betrouwbare transport- en distributienetwerken, draagt dit direct bij aan het **behouden van bestaande bedrijven en het aantrekken van nieuwe**, waarmee de concurrentiepositie van Nederland wordt versterkt.

4. Visie op de toekomst van Nederland

Het volwaardig zien van het beleidsinstrument deelnemingen zorgt vanuit het kabinet ook voor een **agenda-settende en regisserende rol in de energietransitie**. Deelnemingen zijn de verbindende factor in nieuwe ketens omdat ze dagelijks samenwerken met marktpartijen, overheden en maatschappelijke organisaties. Tegelijk bieden zij specialistische kennis over de markten waarin zij opereren. Zo kunnen deelnemingen bijdragen aan een visie op de toekomst van Nederland.